

DE AVONDBODE,

ABONNEMENT

AAN HET BUREAU VAN HET BLAD,
Warmoesstraat, N°. 208.

En bij alle Boekhandelaars en Postkantoren van het Rijk.

Brieven, Gelden, enz., moeten franco
worden ingezonden.

PRIJZEN

VOOR 3 MAANDEN,

te Amsterdam..... 17.—

en Buitensieden franco..... 18.—

Advertentien.

ZEVEN REGELS of minder..... 25.

Elken regel meer..... 26.

REGEL voor elke advertentie en herhaling..... 36.

ALGEMEEN NIEUWSBLAD

voor Staatskunde, Handel, Nijverheid, Landbouw, Kunsten en
Wetenschappen.

De Vredetoestand.

WIJZIGINGEN DER GRONDWET.

II.

Alvorens wij onze in N°. 493 afgebroken beschouwing hervatten, dient aangemerkt, dat in het ter inleiding strekkend artikel (*Arondade* van j. l. Donderdag) twee drukfeilen zijn ingeslopen, die, op de ééne plaats, den zin onduidelijk maken, en op eene andere, het tegenovergestelde zouden te verstaan geven van hetgeen bedoeld was. De eene, het gemis van de komma tusschen de woorden «oorlog vrede» in regel 28, zou zich wellicht onder de lezing bij gissing herstellen laten, en dus minder aanwijzing behoeven, maar het zal niet ligt te raden zijn, dat in regel 15, waar «te doeling te zeggen, dat de leering, welke de gebeurtenissen onzer dagen zij voor den tijdgenoot mogte verloren gaan. Onze meening is deze: heeft die hoeden, die uit de gebeurtenissen onzer dagen te voorzien zijn, zoo konde zij wel voor den nakomeling te laat komen, dat is, nadat die gevaren niet meer zouden zijn te verhoeden.

Ligt mogelijk achten wij het althans, dat het geen menschengeslacht behoeft te duren, of menige der Koningen, die zich op het voorgestelde beginsel der Onschendbaarheid opten verlaten, zouden met ter daad niet meer de vraag niet, die ons voor dit oogenblik bezig houdt, ofschoon de loop onzer beschouwingen wel tot een onderzoek daarvan zal kunnen leiden, en wij dan reeds voorhands meenen haar niet te moeten beantwoorden in den geest dergenen, die al het volkshiel mogten stellen in eenen anderen regeringsvorm. Er is slechts sprake van wijzigingen onzer Grondwet, en niet van dien aanzien voorstelt, zoo het luidt althans, is niet het Koningschap daaruit te nemen, maar neen, de Onschendbaarheid van hetzelve te waarborgen.

En waardoor? Door eene soort van toover-formulier: de Koning kan niets misdrijven.

Daaruit volgt dan, redkundig genoeg, eene gansche reeks van stellingen, waardoor de theorie al den schijn van stelselmatigheid verkrijgt.

Er kan evenwel, zegt men, door daden van regering misdrijven worden. Opdat alsdan niemand dit den Koning wijte, moet ten minste een der ministers elke regeringsdaad mede onderteekenen, en daarmede de verantwoordelijkheid er voor op zich nemen.

Onbillijkheid tegen den minister, die hierin enkel op last van den vorst mogt gehandeld hebben, ligt er hogenaam niet in, want niemand is verplicht minister te zijn of te blijven, en hij, die voor de verantwoordelijkheid schroomt, behoeft zich slechts van zijn ambt te ontslaan.

Het groote daarmede beoogde voordeel zou dan zijn, of dat het grondwettig Koningschap nimmer in tiranij kunne ontfaan, of wel, dat, zoo het al gebeurde, de ministers er voor boeten, en Koning en Koningschap ongemeed blijven.

Men vergeet daarbij, dat de onderstelde gebeurlijke tiranij van den grondwettigen vorst een wetteloos toestand zou zijn, die zich door geene wet regelen laat.

Wanneer het wettelijke Hoofd van den Staat, of wie zich ook onwettelijk tot het Hoofd van eenen Staat mag hebben opgeworpen, den wil en de magt heeft om een dwingeland te zijn, zullen er altijd handlangers gevonden worden, gretig om hem ter dienste te staan, zonder dat eenige wettelijke instelling hen deren zal, zoolang hun de magt niet ontvalt. Daartegen baten geene constitutiën, of wetgevende Kamers. Een Cromwell hangt het slot aan de vergaderzaal; een Buonaparte jaagt de vergaderde leden ter deure uit. Hogen dan de wetgevers elders bijeen komen, en den geweldenaar des doods schuldig verklaren. Zij zelve zullen het zijn, die als rebellen gestraft worden, wanneer hun de magt ter uitvoering van hun vonnis ontbreekt. Geene wet weêrhoude dengene, die zich in den wetteloozen toestand stelt, en de magt heeft om zich daarin te handhaven. Dat de gezamenlijke Mogendheden, te Weenen vergaderd, Napoleon voor de tweede maal ontroonden, was niet daardoor, dat zij een protocol onderteekenden, waarbij hij in den ban van Europa werd verklaard; het was, omdat eerst de prins van Oranje zijne magt stuitte, en vervolgens Wellington ze vernietigde.

Men vergeet aan den anderen kant, dat de wettelijke tegenwerkinge of vermeende magtige geweldenaar niet anders dan door een tegenwoordig geschied kan, dat ook van die zijde alsdan den wetteloozen toestand daartelt, die zich door geene wetten regelen laat.

De Koninklijke onschendbaarheid laat zich niet decreteren, zeiden wij. Waren niet, lange eer of gedachte was aan de nieuwere theorie, de gekroonde hoofden onschendbaar, naar goddelijke en menselijke wetten? De geringste beleediging, hun aangedaan, hoogverraad, met de wreedste straffen bedrigt? Of meent men, dat het wettelijk was, toen een klein getal Engelsche Parlementsleden, die zich de magt hadden aangematigd, Karel I. deden ter dood brengen, of toen de Fransche conventiën zich tot regters over Lodewijk XVI. stelden?

Een ieder onzer is onschendbaar in zijnen persoon en zijne bezittingen, naar de wet, — onder voorwaarde, dat wij, burgers, niet zelve de wet overtreden. Maar kan de wet beletten, dat wij ook buiten dat, door moord en roof, worden aangerand? Straffen kan zij het, nadat het geschied is, mits de dader niet de straf ontduike. Beletten kan zij het niet.

Dat de gedeputeerde Koninklijke onschendbaarheid niet voor pogingen tot sluipmoord behoedt, leert ons het voorbeeld van het hedendaagsche Frankrijk. Dat zij even weinig voor openbaar geweld beveiligd, ligt in den aard der zaak, omdat het openbaar geweld altijd straffeloos is, wanneer het gelukt. Maar wij hebben ons hierbij niet te houden aan hetgeen zou kunnen of moeten gebeuren; het werkelijke voorbeeld ligt voor ons.

Karel X werd door openbaar geweld ontroond. Hij had, beweerde men, willekeurig het bezworen charter vertreden. Wel is waar, hij had het slechts in deszelfs werking geschorst, en niet slechts de alles dwingende wet der noodzakelijkheid, maar het veertiende artikel van dat beschreven charter zelf, gaf hem het recht daartoe. Dat men dit artikel zelf zoo begreep, bewees men, door het in het nieuwe charter te schrappen. Desniettemin achtte men hem schuldig aan dwingelandij, en verklaarde men hem, en zijn geslacht, vervallen van den troon, en voor altijd uit Frankrijk verbanen. Wie oordeelde zoo? De zegvierende opstand, en die heeft altijd gelijk.

Maar toen waren de ministers verantwoordelijk gesteld, bij datzelfde charter; wel is waar, bepaaldelijk slechts ter zake van concussie of hoogverraad, en hunnerzijds werd beweerd, dat zij noch van het een, noch van het ander te betichten waren; dat er ook geenerlei vorm regens, waarnaar zij zonden te vonnissen zijn, bepaald was; dat ook de wet, uit kracht van welke zij onverschrokken waren, zij waren verantwoordelijk, en men gaf hun het onwederpreklijkste van alle bewijzen er van, daardoor, dat men hen niet slechts te recht stelde, zoo het althans heette, maar dat men hen tot levenslange gevangenis veroordeelde, en aan het vonnis, voor zoo verre men hunner magt was, uitvoering gaf.

Werd nu Karel X teruggeroepen? Werd althans zijn afstand en die van den troonvergeen, ten behoeve van den jeugdigen en in allen gevallen aan alles onschuldigen prins Hendrik geëerbiedigd? Geenszins. Men liet ook hierin het niet aan het bewijs ontbreken, dat buiten allen twijfel stelde, hoe men de verantwoordelijkheid der ministers, en de daardoor gewaarborgde Onschendbaarheid van het Koningschap, verstond. De zegvierende opstand, die beweerde voor het geene charter gestreden te hebben, riep een anderen vorst tot den hagedijken troon. Het verwondert ons niet; want alle wet moet wichten voor den wetteloozen toestand eener zegvierende revolutie. Men verbeelde zich maar niet, die door eene verantwoordelijkheidswet te verhoeden.

Het begrip van de verantwoordelijkheid heeft zich echter in de jongste dagen van eene andere zijde meer kennelijk voorgedaan. Het zou ook eene zeer zonderlinge nalatigheid zijn (indien die soort van lijfstraffelijke verantwoordelijkheid, van welke wij tot dus verre gewaagden, de wezenlijke en voorname bedoeling ware), zich met het enkele woord te vergenoegen, zonder op eenigerlei wijze er de uitvoering van te verzekeren, en die integendeel juist in dit gewichtige stuk, terwijl het burgerlijk recht tot in de geringste bijzonderheden der regtspleging voorschriften geeft, als ware het, aan het toeval over te laten.

Wie daaromtrent nog eenigen twijfel heeft kunnen voeden, heeft in den jongsten woedendstrijd der Fransche partijen volmondig hooren verklaren, dat het, hoewel men nog steeds de onschendbaarheid van het Koningschap in den mond bleef voeren, niet te doen was om de bloote fictie, dat de

ministers er voor zonden te houden zijn, als de verantwoordelijkheid over alle de daden der regering op zich nemende. Het Ministerie Molé, zeide men, beveiligde den troon niet genoeg. Waarom niet? Niet omdat het zich niet verantwoordelijk stelde, maar omdat het alleen bij wijze der gedachte fictie als zodanig te beschouwen was; — omdat het de leiding volgde van den Koning!

Is dit ook de meening dergenen, die hier te lande het denkbeeld opprenen van die ministeriële verantwoordelijkheid in onze Grondwet te brengen? Laten zij er dan rondborstig voor uitkomen. Het strekt niet tot aanbeveling van een voorstel, wanneer men de ware strekking en bedoeling er van meent te moeten verzwijgen. De Koning zou dan eigenlijk slechts lijdelijk onderteekenen, wat hem door zijne ministers werd voorgedragd, zonder daaraan zelf iets ten goede of kwade toe te brengen. Men zou dan mischien in de zesde afdeeling van het tweede hoofdstuk der Grondwet, ten opschrift hebbende: *Van de magt des Konings*, geene verandering noodig achten, want het zou voor ieder verstaanbaar zijn als eigenlijk beduidende *van de magt der Ministers*. De ministers zouden dan de buitenlandse betrekkingen besturen, de gezanten en consuls benoemen, oorlog en vrede maken, verbonden en verdragen sluiten en bekrachtigen, het opperbevel over de vloeden en legers voeren, en wat dies meer zij. Indien wij dan ook maar eene Kamer van Afgevaardigden hadden, gelijk de Franschen, zoo konde den Koning de magt verblijven om andere ministers te benoemen, telkens wanneer de Kamer het verlangde.

Wil men het ons vragen, wij zouden zeggen, de meer eenvoudige weg ware, de Ministers maar regtstreeks ter benoeming van zulke Kamers te stellen.

Wij weten niet, of iemand het zoo ingezien hebbe. In den grond der zaak komt het daar op neder. Daarom schijnt het ons twijfelachtig toe, of het wel door iemand in ernst zoo bedoeld kunne zijn.

Zoo ja, is de meening dan, tot dat einde de bestaande grondwet ter zijde te stellen? Daartoe is geene medewerking te verwachten, hetzij van den Koning, hetzij van de leden der Staten Generaal, die allen gezworen hebben de bestaande grondwet te zullen onderhouden en handhaven.

Of zoude er toe te komen zijn door middel van daarin aan te brengen veranderingen of bijvoegingen, op de wijze als bij de grondwet zelve is voorgeschreven, en waartoe alzoo de noodzakelijkheid bij eene wet zoude moeten verklaard worden?

De noodzakelijkheid kan geacht worden te bestaan, wanneer de nuttigheid bewezen is. Deze is derhalve de vraag, die ons nader zal te onderzoeken staan.

J.

NEDERLANDEN.

AMSTERDAM 20 Junij. Met den aanleg van den ijzeren spoorweg tusschen deze Hoofdstad en Haarlem wordt zeer ijverig voortgegaan. De werkzaamheden daaraan zijn zoo verre gevorderd, dat men meent zeker te zijn, dat de spoorweg op den 24 Augustus aanstaanden, den verjaardag van Z. M. onzer geëerbiedigden Koning, zal worden geopend.

Binnen weinige dagen zal Zr. Ms. stoomschip de *Zeeuw* uit Rotterdam naar Mainz vertrekken, om aldaar den 26 dezer het jeugdige vorstenpaar te ontvangen en naar de Nederlanden over te voeren.

Ook berigt men ons, dat de voorgenomen reis naar Zwitserland geenen voortgang zal hebben, en de doorluchtige echtelieden zullen, bij hunne terugkomst in deze residentie, onmiddellijk het paleis op het plein betrekken.

Voorts vernemen wij uit Stuttgart, dat bij de aankomst, op den 12 aldaar, van Z. K. H. den prins van Oranje, een groot gedeelte der inwoners den doorluchtigen bruidegom zijn te gemoet gegaan, en in den avond Hoogstedenzelven door de beide militaire muzijkcorpsen der Wurtembergsche hoofdstad serenades zijn gebracht.

Den 14 heeft aldaar eene groote parade plaats gehad, waarbij acht regementen infanterie en cavalerie tegenwoordig waren, behalve de artillerie, de garde en het corps veld-pagies. Inspejks moeten er den 19 lusterrijke veldmanoeuvres, onder bevel van Z. K. H. den Prins van Oranje, gehouden zijn.

Ieder bejvert zich, om de meeste voorbereidselen tot het huwelijksfeest te maken; vooral de illuminatie op den 18 schijnt bijzonder schitterend te zijn geweest.

MINNENWERK.

DE TWEE VRIENDEN.

Van eene der oudste Nederlandsche geslachten, stamde VAN B.... af. Hij kon voorvaders aanwijzen, welke aan den Staat, in verschillen te tijde, gewichtige diensten bewezen hadden, en het: «*Virtus Nobilitat*» (*) toepassen. Welk een spoorslag voor hem, zich eenen waardigen telg van hooger het standpunt in handel en Wandel te betoonen! Hoe maatschappij geplaatst wordt, des te gestronger vestigt de publieke aankeuring van het algemeen.

Met lof had hij zijne studien aan de Leidse Hoogeschool volbragt; en zins levens had doorgebragt.

Daar had hij, onder de leiding van beroemde hoogleraren, zijnen geest met nuttige kundigheden verrijkt; daar hadden de wijsgeeren van Rome en Europese regtsgeleerden hadden er voor hem ontsloten. De grootste in te oogen, op een gebied, hetwelk zoo uitgestrekt als roemloos is. De lessen van eenige waarheid, op welken grond, onder welken hemel, welk gewoont, en levenswijze in te oogen; en de stift der andere, zoogepent, ten einde menschen en volken te leeren kennen.

Welke vruchtbare betrekkingen van vriendschap als anderszins waren er worden! Hoe talrijk waren die avond u niet geweest, waarin, terwijl anderen hunner lichtzinnigheid den vrijen tegel vierden, zij aan gezelligheid en leeraan onderhoud een offer brachten! Is het dikwijls zoo bedroeven, dat vele

academie-burgers, met eenen heerlijken aanleg begaafd, de hoop en verwachting hunner bloedverwanten en leermeesters bitterlijk teleur stellen: niet minder verbliffend is het aan de andere zijde, dat verre weg het grootste aantal, even als VAN B...., er eene hooge eer in stellen, door een deugdzaam gedrag, noeste vlijt, en eene onschelbare dorst naar de vermeerdering hunner kennis, eilaander den voorrang te betwisten, om het sierraad der Hoogeschool te zijn.

Dat: «welkom!» klonk recht hartelijk in de onderlijke woning, toen de hoop van zijn geslacht, die nog nimmer dan vreugdetrancen had doen vloeijen, op nieuw die bron bij zijne terugkomst opende, en bloeiende van gezondheid voor zijne dierbaarste betrekkingen stond. Zaligend gevoel, hetwelk in die oogenblikken ieders aanzijn doorstroomt! Ook dan verheft zich het denkbeeld van hoogere bestemming, in den boezem des sterfelings; dan wordt alles rondom ons, hetgeen zich niet boven het gewone verheft, zoo klein; want de kiem van meer dan een aanwezig ontwikkelt zich op vruchtbare grond. Men zoude het elkander wel willen toeroepen: «de ziele is slechts voorbereiding voor een volgend leven.»

Gelijktijd in jaren, dezelfde studien, en overeenstemming van inborst, hadden VAN B.... reeds in het eerste academiëjaar, eenen naauwen vriendschapsband met VAN H.... doen aanknoopen. Ook hij was, gelijk VAN B.... tot meester in de beide regten gepromoveerd. Beider ouders hadden hunne toestemming tot eene buitenlandse reis gegeven, dewijl zij, bij vroegere vaantien, Nederland reeds van nabij hadden bezigtigd; en met de noodige aanbevelingsbrieven voorzien, vertrokken zij naar Londen.

Alles, wat Albion's grijsche hoofdstad beroemde en schoons oplevert, werd niet de meeste nauwkeurigheid gadeslagen; hare bouwkunde reuzenwerken bewonderd, en hulde gedaan aan de scheppingskracht van zoo vele meesters, in de verschillende vakken der kunst; de openbare boekereien en musa bezocht, om van de eersten nut te trekken, en bij de laatste het gevoel voor het schoone te veredelen en te verrijken.

Het genie bindt zich aan geen tijd; geen deel der wereld is van hetzelve uitgezonderd. Zijne werking moge voorschijn, zijne gedaante zich enigzins in eenen anderen vorm vertoonen; het vindt in zijne idyliteit, in zijne eekheid, in de zeldzaamheid van zijn bestaan, en de voortreffelijkheid zijner voort-

brengselen, de hooge waarde, welke aan hetzelve toekomt, over den ganschen aardbodem toegekeerd wordt. SHAKESPEARE was een dier zeldzame verheven gesteren, welker gloed geene eeuwen kunnen uitdooven. De Godheid had eene vonk in zijne ziel gelegd, welke bij de eerste aanraking eene koestrende warmte van zich gaf, en vervolgens eene vlam werd, waartegen *Engelands* krigsgebergte geen valdoend bolwerk opleverde, om de lichtende stralen te keerren, welke van haar uitgingen, en bijkaas bij iedere pool gezien werden.

En zouden dan twee vurige bewonderaars van hem, bij hun verblijf te Londen, in *Drurylane* of *Coventgarden*, eene voorstelling van SHAKESPEARE'S *Macbeth* kunnen verzuimen, waarin GARRICK wel niet naar kon schitteren, maar SIDDONS poogde alle hare grootheid ten toon spreide? Dat zoude bijkans onverschoonlijk genoemd kunnen worden; en, was die avond door de uitvoering van den *Macbeth* verrukkelijk, hun genot, hunne vreugde werd na den afloop van hetzelve nog verhoogd, toen zij aan de overzijde van hunne loge, eene Hollandsche familie bemerkten, waaraan zij kennis hadden.

Het waren de heer en mevrouw R.... uit ..., met hunne twee be-minnelijke dochters. Zich bij hen te vervoegen, en bij den gullen Holland-schen groot huize hartelijke vreugde te konnen geven, was het werk van een oogenblik; en weldra spraken zij op vreemde bodem zoo vertrouwelijk, alsof zij bloedverwanten waren.

Na afgesproken te hebben, van elkander den volgende morgen weder te zien, drukten onze jonge lieden elkander bij het naar huis gaan met warmte de hand, en lieven geroerd, bij eenen helderen sterren hemel, de blikken naar den Hoogen; en uit die blikken drong tot boven dat stergewelf eene stille, maar vurige dankbetuiging tot God. dewijl Hij hen deze braven had doen ontmoeten: want deze ontmoeting, hoe schijnbaar gering op zich zelve, had voor de twee vrienden eene zeer belangrijke zijde. Hunne vriendschap was op eenen hechten grondslag gebouwd, en door godsdienstigen zin geheiligd. Beider neiging stemde zoo geheel overeen; beider streven was naar één doel gericht. Jaren hadden dien band bevestigd en gelondd. O! het moet ons niet verwonderen, dat zij menigwerf stilzwijgend elkander verstonen, en zulks was ook hier het geval. Doch laat ons eenigzins hooger opklimmen.

(*) De Zinspreuk der Orle van den Nederlandschen Leeuw.

Of ten minste gelijkssoortige schepselen, volgens de bewering van den hollandschen astronoom. Hij verbaalt: — dat hij, door middel van hem zelve uitgevonden teleskoop en met behulp van een aantal afgevaardigden der waterpassen der maan dermate onder het bereik van het aardch magnetisch oog heeft gebragt, dat hij niet alleen daarop vaartuigen, maar ook op andere gelijkelijke schepselen in dezelve heeft waargenomen. De vaartuigen en schepselen gedaante van half doorgesneden dikbuigige vaten, en de vaartuigen en schepselen omzleezen dikke rookwolven van zich. Hij houdt derhalve zijne meningen vast op hartstogtelijke cigaren-rookers. Zelfs meent deze clairvoyant van de vaartuigen en schepselen te hebben. Don 1 December des vorigen jaars zullen er 14 vaartuigen en schepselen bij elkander gewonnen hebben. Deze maanzieke beroept zich op de getuigenis van zijne astronomische gade en astronomisch waarnemer, die beiden met hem door de rarekies hebben gegliurd, en volkomen waargenomen.

June 1, 1964

100

J. H. Mulder, JANTINA GRINA. 59 L. Rogge, Insinger en Co.; 11 Erw-
ten, Order.
A. T. Schupp, ANNA CLARA. 55; L. Rogge, van Noort en Co.

HADELBERIGTEN.

INDIGO. Er is meer handel in dit artikel geweest, 141 Kisten Bengaalsche en 6 Kisten Caraccas zijn verkocht; de beste soorten brengen goed vorige prijzen op; de andere zijn iets lager afgeveerd.
POTASCH. De prijzen zijn zeer vast; 61 vaten Americ., van 1838, 1ste soort, zijn tot fr. 41, en 50 dito diverse kwaliteit tot fr. 40.37½ verkocht. 48 vaten Paerisch hebben fr. 61 cons. op, obtagt.
KOFFIJ. De eenige verkoopen, die heden hebben plaats gehad, zijn 100 baten Brazil van 30½ a 30½ ca., en circa 150 baten St. Domingo tot diverse prijzen.
Suiker, 18 Janij.
Boter. Eerste kwaliteit f 27½ a f 29½; minder soort f 24 a f 26.

GRANEN, ZADEN, OLIE, ENZ.

Onze prijzen zijn vaster; mooie Tarwe is tot fr. 22.50 gedaan, en wordt op fr. 23 gehouden. Meet fr. 19.50 a fr. 20.
Schietbar, 19 Janij.
Sedert het bericht van 13 dezer, schiet het, dat de prijzen van Rogge zelden stand houden, daar roovert Donderdag, Vrijdag als Zaterdag vorige prijzen werden besteed, en enkele partijen opruimen, als: 146½ a Liebau f 174; 143½ a Koersche f 120; 174½ a 140½, 141½, 145½ a Reval f 169, f 170, 174; Maandag werd het echter stiller; 143½ a Koersche f 165 verkocht, en f 163 geboden; gisteren is van deze partij tot f 160 afgegeven; heden waren, zowel op den zaterdag als op den maandag, vrij wat koopers, en tot den laagsten hoer niet te bekomen zijnde, werd f 2 a 3 geboden; 143½ a Koersche f 165, 168 a Liebau f 165, 168; terwijl voor 140½ dito f 160, en 140½ a Reval f 163 te vergeefs geboden is. Gedroogde Garst moeijelijk te plaatsen; een gerijf, 128½ a Reval, is tot f 160 heden verkocht; voor ongedroogde weinij koopers, en plaatste men 121½ a Brielsche zomer tot f 133; 122½ a Polder dito tot f 132 bij uitslijting.
De Moutbrijn prijs is tot eegsteren op f 15 per vat gebleven; gisteren ging die op f 14½ terug, en bedien alzo met geen order.
Jenever, Amsterdamsche proef f 17½ a f 18½ per vat, zonder fust.

Regtzaken.

Arrondissements-Regtbank, te Amsterdam, 1ste Kamer. Avondzitting van Dinsdag 18 Janij 1839.

DE INGENIEUR BRADE TEGEN DE COMMISSARISSEN DER HOOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ.

(Vervolg en Slot.)
I. Omtrent de gevraagde *sententia declaratoria*, dat B. terzegt is afgezet, merkt de heer v. A. op, dat men, of regt heeft, en waartoe dan de *sententia*? of niet, en dan kan die nietigheid thans door geen vonnis meer worden gedeekt.
II. Omtrent de schadevergoeding, merkte de spreker voorloopig op, dat het werk nog niet af is, en dat de ingenieur, wanneer het af is, het regt heeft om het werk te inspecteren, en het verkeerd gemaakte, door de aannemers te doen herstellen, terwijl men in de blijdschap over de vrgvinding des rijkers, in zijnen ijver vergeten heeft, het werk te doen opmaken en inspecteren. Dit is een aldoend *fin de non recevoir* tegen den reconvencioneel eisch.

Wat men 1°. omtrent het stations-gebouw gezegd heeft, is ter kwader trouw des pleiter, daar hier geene overtuiging kan bestaan. Er behoeft daarvoor geen termijn, men moet stellen, te waken, want het gebouw was alleen wat westwaarts geplaatst, dat al is toegestaan met voorwaarde van den raad, en de heer B. heeft het emplacement niet vergeten; het komt op een der teekeningen voor. Al die enorme extra kosten, waarvan men spreekt, zijn verzonnen door de verberding van de baan, en door de verhoging van de stationsplaats. 2°. Omtrent het stations-gebouw te Haarlem, vergeet men niet, dat dit alleen provisioneel is gezet. Dit gebouw, zegt men, was niet groot genoeg; doch op wiens advies — op dat van den heer Gerken? Derselbe aanmerking geldt opzigtens het 3de en 4de punt. 5°. De brug te Sloterdijk, zegt men, is niet groot genoeg, doch hoeveel die te klein is wordt nergens door geconstateerd. Omtrent de andere brug (over de Braak) merkt men op, dat de bestekken zijn anterieur aan het met Rijnland gesloten contract. Daarenboven is dit door de aannemers, tegen het plan des eischers aan, en wel onder onmiddellijk toezigt van een opzigt van Rijnland, geschied. 6°. De *platte formes*, enz., zegt men, zijn vergeten, en dit is van geen kundig ingenieur te verwachten! Het is een stellige onwaarheid, dat zij vergeten zijn. Zij zijn slechts niet op de bestekken gebracht, omdat men de kosten nog niet kon ramen van die voorwerpen, welke hier te lande niet kunnen worden gefabriceerd.

Met de *excenties* is het even zoo. De *reservoirs* zijn mede niet vergeten, doch onder *pomp en toebehooren* begrepen; zij kosten daarenboven geen f 100. De *barrières* kon men niet in rekening brengen, omdat men niet eens gissen kon, hoe veel er noodig zijn. 7°. Is er een schutting gemaakt voor de helling te Sloterdijk. Men moest dit doen, omdat de heer B. op last van de Maatschappij, die toen reeds niet ruim bij kas was, geen ander genog had aangekocht. Doch het blijkt, dat de Maatschappij hierdoor niet verro van benadeeld, in tegendeel bevorderd is. 8°. De te lage raming maakt den eischer niet verantwoordelijk. Bijna alle spoorwegen, ja, alle spoorwegen zijn bij de uitvoering tegen gevallen. Of zou men aan den eischer het geld hebben geconkeerd, indien eens de kosten beneden de raming waren gebleven. De raming der meerdere kosten zijn, *vooreerst*, omdat men zonder advies van den eischer de concurrentie der aannemers, tot drie ploegen heeft gelasteld; *ten tweede*, heeft men het systeem van aanbesteding in massa; en niet bij bodendeelers gevolgd, mede tegen zijn advies; *ten derde*, is het bekend, hoe laag en onnuttig men met de ontzetting is te werk gegaan; *ten vierde*, zijn er enorme kosten veroorzaakt door de verbreiding van het spoor, op order van het gouvernement; *ten vijfde*, heeft men de kracht (en daardoor ook de kosten) der locomotieven verdubbeld; *ten zesde*, heeft men geen gebruik gemaakt van de kade langs de vaart, maar den weg met zeer veel kosten rier binnenwaarts gelegd.

De gedaagden hebben niet eens geoliceerd het bewijs niet van het bedrag der schade, maar van de feiten, waaruit die schade zou zijn ontstaan. Maar er is hier geene actie tegen den eischer — omdat er geene schade is, noch volgens billijkheid, noch volgens de wet.

III. Vragt men verplichting van het contract, voor zoo veel de 2 p.c. is? Men moet weten, dat de heer v. A., de eischer zijnerzijds niet kan bewijzen, dat de Maatschappij tot de uitvoering van dat contract geveerd werd? En waarop vragt men nu annulatie? Op grond van *error* en *error*? Maar *vooreerst* waren de *plaatjes* door het gouvernement goedgekeurd, en *ten tweede* is die onvolledigheid geen grond tot *resolutie*, omdat dit niet geguarandeerd is, en omdat de zaak niet meer in *integrum* kan worden hersteld; waar verder is hier ook *per millenium consequentiam* het bestaan van *dolus* aangevoerd? Ook *error* (art. 1110) kan alleen te pas komen, waar het de *substantie de la chose* betreft. Zie Delvincourt II. p. 8. N°. 1. Toulhier II. N°. 55. Evenmin is het contract *quintus nullum*, noch wat het *fonds*, noch wat den vorm betreft. Dit trouwen, zal men ook niet beweren, daar de advocaat der ged. zelf dit stuk heeft gedeeld.

De heer van Hall zoude zich bij dpplek niet over personen uitslaten, noch zich beven op het terrein, waarop de heer v. A. zich had gewaagd, bij het ops, even van zoogenaamde geheime redenen, die de afzetting van B zouden hebben bevestigd; genoeg, dat latere voorvallen de aanleiding waren, dat men zich met den heer B. niet langer wilde inlaten.

I. 1°. De heer v. H. zeide, (nu tot de daadzaken overgaande), dat hij nimmer ontkend had, dat de heer B. de eerste ontwerper was. Maar de heren le C. en le Serrurier onder de medewerking van den pleiter, hadden de meeste bezwaren, vooral van den kant der deelhebbers, overwonnen.

2°. De eischer was geen eigenaar der concessie. Hij werkte voor de rekening van anderen: de negotiatie was f 7.000 niet f 6.000 groot; maar het ontwerp kostte meer, en dat meerdere is door de heren le Chevalier en Serrurier met hun eigen kas betaald. Hiervan is f 4.600 aan den eischer, en daaronder de f 5 daags tot Juli 1836 uitgekeerd. Daardoor werden die plannen het eigendom der gedaagden. In de quitanctien, ja! staat alleen van onkosten, maar het daggeld van den heer B. behoorde daaronder.

3°. Daarom heeft hij de concessie niet overgedragen, maar men heeft hem gedwongen, die concessie aan de regtehebbers over te laten. De geveerde pleiter ontkent nu, dat de concessie *titulo oneroso* is overgedragen. Hier van is geen contract. Er is alleen een acte, een proces-verbaal, waarbij de concessie aan de Maatschappij wordt terug gegeven. En er kon ook geen contract van bestaan, omdat hij 1° werkelijk geen eigenaar was, en 2° alleen eigenaar in naam, te samen met de heren Serrurier en le Chevalier.

4°. De 2 p.c. winst is hem bij de statuten als belooning gereserveerd. De aanstelling van directeur ingevoerd is op den voet der statuten. Dit is wel niet met zoo veel woorden uitgedrukt, doch het volgt uit de zaak zelf. Het equivalent van het contract van 24 Mei 1837 was de getrouwe vervulling zijner bediening. Zijne aanstelling als directeur-ingenieur was dus geene belooning voor de afgestane concessie.

5°. Omtrent het vijfde punt zou de spreker slechts aanmerken, dat de geheele termijn van antwoord tegen de hier opgenomen gevolgtrekking getrigt was.
II. Als nu tot de genomen conclusie overgaande, merkte de spreker op; 1°. De gedaagden hebben een dhrte gedaan, alleen voor het geval, dat de regtbank zijne afzetting als tusschenhandts geschied mogt beschouwen. De pleiter echter is het geheel eens met den vorigen spreker, dat hier alles van de wettigheid der afzetting afhangt.

2°. Met betrekking tot de daggelden, herhaalde de heer v. H., dat die daggelden alleen te pas kwamen zoo lang er gewerkt werd. De concessie was reeds verloren den 1 Juli 1836. Na dien tijd kwamen er dus geene plannen meer te pas. Ook was het daarvoor bestemde geld verbruikt en bepaald uit dat geld was de toezegging gedaan. De verplichting van de Maatschappij om de schulden eener andere associatie te betalen, berust alleen op de aangegane overeenkomst van de f 100 in fournissement aan te nemen, maar hiertuit volgt niet, dat de Maatschappij voor alle schulden zou gehouden zijn!

3°. Omtrent de bureaukosten gelten dezelfde aanmerkingen, als omtrent de beloofde daggelden. Na de concessie hielden beiden op.
III. De vraag, of de *Societe de Commerce* is, is van het hoogste belang. De pleiter heeft dit wagner beweerd: *vooreerst* op grond van art. 632 C. de Co., en *ten tweede*, omdat de deelgenooten het zoo hebben bedongen. Op dezen laatste grond heeft men in het geheel niet geantwoord. De betrekking van den ingenieur-directeur was reeds door den spreker bij den vorigen termijn behandeld. Op het argument getrokken uit art. 14 der statuten, waar van zijn *beker* gesproken wordt, had men niet eens geantwoord. Is hij geen gerant, wat is hij dan? minder dan een gerant? bediende? Maar ook dan is hij *a fortiori* evenzeer afzetbaar. En eene verandering in de statuten, waarbij niet de personen, maar de wijze van bestuur wordt veranderd, is zonder *Koninklijke goedkeuring* onbestaanbaar.

Al neemt men nu eens aan, dat hij, die *titulo oneroso* gerant geworden is, niet kan worden afgezet, zoo vragt de spreker *waar is dit contract*, en beweert verder, dat het dan nog door het sociale contract zou zijn vervangen. Het prospectus toch is slechts een voorstel; en zoo de commissarissen in Mei 1837 de deelhebbers van het regt van revocatie hadden beroofd, zou zulk eene overeenkomst stellig nietig zijn. In *casu* is de eischer geworden, wat hij worden wilde, *revocabel gerant*.

Art. 31 C. de Co. en 2004 C. C., zegt men, zijn niet toepasselijk. Men heeft zelfs het gevoel van den pleiter daarbij aangehaald. Daar was het echter slechts *dubitaties* gesteld. Doch de vraag is hier niet wat geschieden kan, maar wat geschied is. Er is hier geene revocabiliteit bepaald; ook *facile* niet, omdat dit niet geschieden kan, waar de wet revocabiliteit vooronderstelt; en omdat er hier in de contracten geen spoor of aanleiding toe is. De Maatschappij zou nooit kunnen worden gedwongen eene overeenkomst gestand te doen, in strijd met de *lex societatis*. Bij het contract van 24 Mei heeft de Maatschappij zich niet verbonden.

Wat de wettigheid der vergadering betreft, zoo is art. 31 der statuten beslissend; de president is bevoegd bijeenroeping te doen. Al kunnen hier ongeligheden uit ontstaan, zoo is het een vertrouwen, dat de Maatschappij in haar eminent hoofd stelt, en moet stellen. Het doel moge niet zoo juist of duidelijk omschreven zijn geweest, dit was, omdat men toen nog hoop had, de zaak met minder *dolus* te schikken. Het reglement geeft daarenboven aan 10 leden de bevoegdheid, tot het doen van voorstellen. Daaruit volgt, dat de niet-omschrijving van het doel geene nietigheid der geheele vergadering te weeg brengt, *maar alleen* aan de leden reden tot beklag sonde hebben gegeven. Van de *afgemaakte besluiten* der te heden vergadering is *geen* gebruik gemaakt, *maar alleen* de *afgemaakte besluiten* der te heden vergadering is *geen* gebruik gemaakt, *maar alleen* de *afgemaakte besluiten* der te heden vergadering is *geen* gebruik gemaakt.

Tot de reconventie overgaande, merkte de heer v. H. op, dat hij geenszins de beslissing van den eisch in conventie wilde uitsstellen, en dat het ook hem aangenaam zou zijn, indien men den oorspronkelijken eisch dadelijk afwijzen, en de reconventie uitslaten wilde.

De mandataris is niet alleen, (zoo als men gezegd heeft), *ex dolo*, maar ook *ex culpa* *leri* aansprakelijk. De verantwoordelijkheid des raads ontlaast hem niet. Hij is *vooreerst* ook voor zijne voordragten aansprakelijk; *ten tweede* bepaald met het technische gedeelte belast, en *ten derde* wordt hij aangesproken voor daden, buiten goedkeuring van den raad gedaan. De concessie was ook niet bepaald op de bestekken van B., betreffende de uitvoering, maar alleen op een algemeen bestek verleend. Men had zelfs erkend, dat er in die bestekken veranderingen gemaakt waren.

I°. Men heeft regt een *sententia declaratoria* te vragen, omdat zij de basis der reconventionele vordering is.
II. Hier zou de heer v. H. vooraf antwoorden op het gepreterde verzoen, om de werken te doen opmaken. Hier beroepen de gedaagden zich niet op gebreken in de werket, maar op gebreken in het bestek, waarbij geene opmerking te pas komen kan. Wat het emplacement betreft, herhaalde de pleiter, dat men dit geheel vergeten had, en dat de ingenieur-directeur wille eene plan van vergrouting buiten den raad gemaakt heeft van f 30.000 extra kosten. De baan is dan ook niet *zoo* als men gezegd heeft verlor, alleen zijn er dubbele sporen gelegd. Het gebrek aan het Haarlemmer stationsgebouw lag, onder anderen, in het gemis van goten op het rapport van den heer Gerken, die, even als de andere commissarissen, geheel belangeloos is, bij welk punt de heer v. H. nu nog tot beantwoording van den vorigen termijn stil stond. Het handeel in de winst was aan de directie alleen toegekend, bij verlenging van den weg naar Rotterdam: Thans waren zij geheel belangelos. Na ook de aanmerkingen omtrent de bruggen beantwoord, en opgemerkt te hebben, dat de bestekken *posterior* waren aan het contract met Rijnland, kwam de spreker, op de *platte formes*, etc. Het was genoeg, dat zij in de bestekken ontbraken. De aanneeming geschiedde dan ook niet bij enkele stukken, maar *en gros*. Ook wist men zeer wel, hoe vele *barrières* er noodig waren, daar deze alleen bij de publieke wegen gebruikt worden. Het punt omtrent de te geringe raming zou de spreker niet behandelen, daar men dit niet als een grond tot schadevergoeding had aangevoerd.

III. Het blijkt uit de verschriftde feiten, dat de heer B. een verkeerd ontwerp gemaakt en in de uitvoering groote fouten begaan heeft. Met ons dit concept te geven en als goed voor te stellen, heeft er *of dolus* plaats gehad (*nam culpa lata sequitur*), of de spoorweg-maatschappij is in *errore* geweest. Die *error* heeft wel degelijk de *substantie de la chose* ten onderwerp. Het is geen koop en verkoop. De 2 p.c. winst is alleen een belooning voor een concept, dat bleek geen bruikbaar concept te zijn. Kop er thans geene *restitutio in integrum* plaats hebben; het is door den eischer — want hij zou moeten beginnen met alle de gedane uitgaven te restitueren. De spreker was verder bereid het gestelde, door alle middelen van regten, te bewijzen.

Kadat men overengekomen was, dat de heer v. A. geen termijn van duplicatie pleiten, doch alleen korte aantekeningen communiceren en suppleteren zou, werd ten 11½ ure de zitting opgeheven, en de uitspraak bepaald op den 18 Juli aanstaanden.

Advertentien.

(3227) H. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT, F. VAN DAM en F. N. MONTAUBAN VAN SWIJNDREGT, MAKELAARS, Residentie binnen Rotterdam, zullen, op **Woensdag den 18den Juli 1839**, des Middags ten 12 ure, in het openbaar Veilen en Verkoopen: Eene Partij van circa 588 GREENEN en VUREN PLATEN en circa 3700 GREENEN en VUREN DELEN, van *Borghs* versch aangebragt; liggende geannexed in de *Zoutkreek*, bij het *Boschland*, alwaar dezelve daags vóór en na de voorafzetting van den dag der Veiling door een ieder zullen kunnen worden beziigt. Nader informatie bij de Makelaars.

(3228) J. J. VOUTE SEZN. en A. VOUTE, MAKELAARS, zullen, op **WOENSdag den 10den JULIJ 1839**, des Voormiddags ten 10 ure, in den *Brakken Grond*, in de Nes, VERKOOPEN: Eene Partij THEE, Liggende in *Vrij Eutrepot*, als:
CONGO 2351/4 Kisten
KAMPOEY 870 4 dito
SOUCHON 635 4 dito
POUCHON 51 4 dito
PECCO 553 4 60/8 dito
TONKAY 1297 4 dito
UXIM 235 4 dito
JOOSJES *grof korrel*, 65 8 dito
DITO *fijn korrel*, 51 8 dito
van den Aanvoer A°. 1839. Aangebragt per het Schip *Indus*, Kapitein JOHN MC. FARLANE, van Canton; benevens 120 4 Kisten PECCO THEE, merk *Trescott*, van den Aanvoer A°. 1838. Leverbaar per Ontvangcedullen, volgens Prospectus deswege uitgegeven. En dat bij Kavelingen als door de Stellen wordt aangewezen.

(3229) J. A. HEINTZEN, L. ADVOCaat. J. J. VOUTE SEZN., J. HEINTZEN JR., W. G. HOOFTS, A. VOUTE en J. G. OTTEN, MAKELAARS, zullen op **Woensdag den 10den Juli 1839**, na afloop der andere Veilingen, in den *Brakken Grond*, Verkoopen: Eene Partij THEE, zowel in *Consumtie* als *Entrepot*, zijnde:
CONGO 104/4 Kisten
KAMPOEY 72 4 dito
SOUCHON 107/4 16/12 dito
ORANJE PECCO 22/8 dito
HYSAN 22/4 dito
JOOSJES *grof korrel*, 2 4 12 16 dito
DITO *fijn korrel*, 4/4 dito
van onderscheidene aanvoeren. Liggende per ontvangcedullen. En dat bij Kavelingen, als bij Notitien wordt aangewezen.

(3230) J. A. HEINTZEN, A. L. JACOBSON, C. G. HINSBEECK, L. ADVOCaat, J. VAN DELDEN, J. J. VOUTE SEZN., J. LINGEMAN, J. D. CREMERS, J. A. HEINTZEN JR., W. G. HOOFTS, J. HESTER AEN, A. VOUTE, J. LINGEMAN JR., J. BEDEKER ZWEERS, J. D. LUGT en J. G. OTTEN, MAKELAARS, zullen op **Woensdag den 10den Juli 1839**, onmiddellijk na afloop der vierde Veiling, in den *Brakken Grond*, Verkoopen: Eene Partij THEE, zowel in *Consumtie* als *Entrepot*, zijnde:
BOEY 6/2 70/4 7/12 Kisten
CONGO 85 4 dito
NINGJONG 22/4 dito
KAMPOEY 15 4 dito
SOUCHON 1154 4 30/16 dito
ORANJE PECCO 10/8 dito
HUNGHOEY 10/8 dito
PECCO 39/4 dito
HYSAN 55 4 20/8 70 16 dito
UXIM 288 4 59/8 46/12 dito
JOOSJES *grof korrel*, 16/4 3/8 4/4 dito
DITO *fijn korrel*, 3/8 4/4 dito
SOULANG 16/12 dito
van onderscheidene aanvoeren. Liggende per Ontvangcedullen. En dat bij Kavelingen, als bij Notitien wordt aangewezen.

(3231) GALLENKAMP EN JACOBS, CARGADOORS, Heropening der Vaart op België, bij hen, even als in vroegere jaren, geregelde Scheepgelegenheid is op Antwerpen, Brussel, Gent en geheel België.
(3232) Het KANTOOR van de MAKELAARS WILDS en DE BOSSCH, markt Heden VERPLAATST naar de Keizersgracht, tusschen de Westmarkt en Rhoestraat, N°. 498. AMSTERDAM, 21 Junij 1839.
(3233) P. JÖRGENSEN, Kleedermaker van Londen, Warmoesstraat, No. 167. Heeft de eer zijn Geërdend Begunstigers te berichten, dat hij op nieuw ontvangen heeft een Assortiment van ZOMERSTOFFEN, voor JASSEN, PANTALONS en VESTEN, en voortdurend raim geantwoord is in alle soorten van LAKEN, BUKSKIN en CASIMIER. En is ook voorzien met een goed Assortiment PASSENT, voor de Oost en West-Indië; tot zeer Civile prijzen.
(3134) Uit de Hand te Koop: Eene Complete en in goeden staat zijnde KATOEN-SPINNERIJ. BESTAANDE IN: Eene ROBBEL of VOORSPIN-MACHINE, van Veertig draden, en SPIN-MACHINE, van Honderd draden, eene Dubbele en eene Enkele KRAS-MACHINE en eene kleine MACHINE, van Tien draden. Nader te bewagen bij A. L. NICKELSBURG, Dijkstraat, N°. 38, Amsterdam.

Schouwburgen, Concerten, en PUBLIEKE VERMAKENINGEN.
HOOGDUITSCH SCHOUWBURG; In de Amstelstraat. (Ten voordeele van den Heer J. F. MAJOSFSKI.) Maandag 24 Junij 1839. DE BESCHERMGEEST, OF DE RIVIER-BAUW Blijp met Zang, in twee Bedrijven, naar het Fransch, *La Fiancée de Fleurs*, van *Carmesine* en *Charles S.*, door J. F. Majosfski; waar de rol van *Nelly* door Mevr. Nart Koning, geb. Majosfski, zal vervuld worden. Voorafgegaan: door de volgende Zangstukken, uit te voeren door Mevr. L. J. L. Stolz, geb. Majosfski: *Al! d'Amor se accorde sieste*, Aria uit de Opera *Elisa et Claudio*, van *Merradante*. *Ta dat*, Romance van *Mlle Pucet*. *Une Mère*, Romance uit het Toneelstuk *Arthur*. *Bovenstaande* Zang zal worden afgewisseld door: *Overture van Torvaldo en Daria*, van *Rossini*; en *Groot Nationaal Muzikstuk*, met begeleiding van *Mlle Muzik van R. Benneri*. De Voorstelling zal beginnen met: DE KAMERDIE NAAR, Zangspel, in één Bedrijf, naar het Fransch, van *Scribe en Mélesville*. Muzik van *Caraffa*, door J. F. Majosfski; waarin de rol van *Denise* door Mevr. Nart Koning, geb. Majosfski, zal vervuld worden. Aankomst ten zeven Ure.

Eene ongelukkige weduwe, moeder en met de nitsluitende zorg van vier kinderen belast, die sinds drie jaren van hunnen vader beroofd zijn, heeft zich door eenen aanval van beroerte plotseling het gebruik harer ledematen van haar spraakvermogen zien ontnemen. Dien ten gevolge van alle middelen van bestaan verstoken, en in den ellendigsten toestand verkeerend, neemt zij de vrijheid, op raad van eenige bekenden en vrienden, de harer medelidigers in te roepen, ten einde haar in hare nijpde aan te helpen te komen.

De giften kunnen aan het bureau van den *Avondblode* bezorgd worden en zal daarvan in dit dagblad opgave worden gedaan.
Ontvangen volgens vroegere opgave, f 34.32½
Van V. P. f 1.50
» W. A. » 5.—
Totaal f 40.82½